

PM Rotel VIII (Dnr KS 2020/512)

Översyn av yrket personlig assistent (SOU 2020:1)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 23 juni 2020

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Remissen, som Socialdepartementet har skickat till staden, avser betänkandet av utredningen *Översyn av yrket personlig assistent – ett viktigt yrke som förtjänar bra villkor* (SOU 2020:1). Utredningen har haft i uppdrag att undersöka hur arbetsförhållandena ser ut för personliga assistenter hos arbetsgivare i olika sektorer, vilka arbetsuppgifter som kan ingå i yrket och hur behoven av kompetens tillgodoses.

Utredningen bedömer att det finns tre huvudsakliga utmaningar för att säkerställa goda arbetsförhållanden för personliga assistenter och samtidigt trygga assistansanvändarnas självbestämmande. Det handlar om att ge tryggare anställningsvillkor, utveckla arbetsmiljöarbetet och minska osäkerheten om arbetsuppgifter. Utredningen föreslår att staten hanterar dessa utmaningar främst genom att använda kunskaps- och informationsspridning, men bedömer att det i vissa fall även behövs reglering och ekonomiska incitament för att förbättra assistenternas villkor.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor.

Skärholmens stadsdelsnämnd har svarat med ett kontorsyttrande. Älvsjö stadsdelsnämnd har meddelat att man inte har möjlighet att svara på remissen. Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret bedömer att utredningens förslag sammantaget bör resultera i förbättrade villkor för personliga assistenter utan att assistansanvändarnas självbestämmande begränsas.

Socialnämnden tror att utredningens förslag kommer att bidra till bättre arbetsförhållanden inom yrket personlig assistent.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att det är av stor vikt att assistenters anställnings- och arbetsförhållanden ses över samt att behovet av kompetensutveckling tillgodoses.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att det är särskilt angeläget att ge Inspektionen för vård och omsorg ett tillsynsuppdrag gällande hur regelverket om egenvård och vård på delegation tillämpas.

Skärholmens stadsdelsförvaltning är positiv till förslaget om att låta de privata arbetsgivarna ta över sjuklönekostnaderna från kommunerna, vilket innebär minskad administration för kommunen och ger ett incitament för assistansanordnare att förebygga sjukskrivningar.

Mina synpunkter

Personliga assistenter utför ett ofta livsavgörande arbete för sina brukare. Det är viktigt att assistansyrket är attraktivt och att personalen har goda förutsättningar att ge sina brukare omsorg och stöd med god kvalitet. Jag välkomnar utredningens ambition att höja kvaliteten genom en mer aktiv kunskapsstyrning.

Det pågår en aktiv diskussion inom LSS-området vad gäller personalens formella och reella kompetens, i jämförelse med andra omsorgsyren. Inom staden pågår ett arbete med ta fram ett förslag till färdplan med tillhörande kostnadsanalys för införandet av en enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheterna. Jag konstaterar att utredningen finner att kommunsektorn ligger förhållandevis långt framme vad gäller kompetenskrav, arbetsvillkor, introduktion och utbildning för personliga assistenter. Det är viktigt med tanke på de alltmer avancerade arbetsmoment personliga assistenter förväntas utföra.

Utredningen tar upp den viktiga frågan om arbetsmiljö och de ofta fysiskt krävande arbetsmoment som assistenter måste utföra. Mycket av utredningens resonemang rör ett tydliggörande av arbetsgivarens ansvar att arbeta för en god arbetsmiljö. Jag vill lägga till vikten av att möjligheten att införa tekniska hjälpmedel uppmärksammas. Det pågår ett arbete med att stimulera ökad användning av välfärdsteknik. Det är viktigt att regeringen ser till att de möjligheter och behov som finns inom funktionshinderomsorgen uppmärksammas i detta arbete.

Med utredningens förslag skulle kravet på kollektivavtalsliknande villkor för assistansanordnare göra det svårare för oseriösa utförare att anordna personlig assistans, vilket skulle försvåra möjligheten att utnyttja utländska medborgare som beviljats uppehållstillstånd i Sverige för att arbeta som personliga assistenter.

Som utredningen konstaterar har mängden vårdnära arbetsuppgifter ökat i takt med att alltmer sjukvård kunnat utföras i hemmet, och utifrån sjukvårdspolitiska ambitioner att flytta ut vården från sjukhusen.

Utredningen pekar på omfattande osäkerheter i gränsdragningar och ansvarsfördelning när det kommer till uppdelningen i egenvård, hälso- och sjukvård på delegation samt annan hälso- och sjukvård. Uppdelningen har också i vissa fall fått svåröverskådliga konsekvenser när det gäller beräkning av assistanstimmar, möjligheten att få hjälp med andra personliga behov samt kostnadsfördelningen mellan stat och kommun.

Jag välkomnar därför att regeringen ger Inspektionen för vård och omsorg i uppdrag att genomföra en översyn över hur regelverket tillämpas. En översyn bör i förlängningen innefatta även gränsdragningen för det ekonomiska ansvaret för personlig

assistans å ena sidan och hälso- och sjukvård i hemmet å den andra. Assistansersättning ska enligt dagens regelverk inte utgå för hälso- och sjukvårdande insatser. Det är viktigt att regelverket på detta område är ändamålsenligt och återspeglar hur verksamheten faktiskt är organiserad och vem som i praktiken gör vad.

När det gäller frågan om att sjuklöneansvaret ska övergå från kommunerna till privata utförare så framstår det som rimligt att assistansbolag i grunden likställs med bolag inom andra sektorer, med incitament att förebygga sjukdom och sjukfrånvaro hos sina anställda. Jag välkomnar dock att assistansanvändare som anställer sina egna assistenter undantas från förslaget.

Det är viktigt att förslaget följs upp för att säkerställa att det höjda ersättningsbeloppet för privata utförare motsvarar de faktiska kostnaderna, så att assistansersättningen blir likvärdig för såväl utförare som användare. Det får till exempel inte bli så att assistansanvändare som själva anställer sina assistenter gynnas eller missgynnas jämfört med användare som går ihop i brukarkooperativ. Det är, som stadsledningskontoret anför, också viktigt att följa upp att förslaget blir kostnadsneutralt för kommunerna.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 10 juni 2020

JAN JÖNSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. *Översyn av yrket personlig assistent – ett viktigt yrke som förtjänar bra villkor* (SOU 2020:1)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Att vara personlig assistent är ett av de vanligare yrken vi har i Sverige och ett viktigt samt speciellt arbete. Att yrket domineras av kvinnor och unga personer är inget nytt men lyfts nu fram av utredningen, vilket är välkommet. Med många unga och många nya i Sverige i samma yrkesgrupp är det av stor vikt att veta om vilka rättigheter som finns för en anställd för att få så bra villkor och en så bra arbetsmiljö som möjligt, samtidigt som vi måste vara medvetna om att det är ett annorlunda jobb där den som har insatsen är den som i stort utformar sin och därmed assistentens dag och att det är så det behöver vara för att uppfylla lagstiftningens intentioner.

Utredningen tycks se till helheten och vi välkomnar förslagen om ökat arbetsgivaransvar och ett samlat kunskapsstöd för personliga assistenter, något som i nuläget är upp till varje arbetsgivare att tillhandahålla. Vikten av utbildning av assistenter är framförallt en viktig fråga som även Kommunal lyft som viktig framåt. Dessa förslag kombinerat med trygga villkor och en ökad kunskap även hos brukarna, kan mycket väl leda till en bättre assistans för många och en väg bort från dagens stämpling som genomgångsyрке. Ett sådant lyft för yrket kräver dock en höjd schablon och därmed höjda löner vilket vi också ser kommer behövas framöver.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Remissen, som Socialdepartementet har skickat till staden, avser betänkandet av utredningen *Översyn av yrket personlig assistent – ett viktigt yrke som förtjänar bra villkor*. Utredningen har haft i uppdrag att undersöka hur arbetsförhållandena ser ut för personliga assistenter hos arbetsgivare i olika sektorer, vilka arbetsuppgifter som kan ingå i yrket och hur behoven av kompetens tillgodoses.

Utredningen bedömer att det finns tre huvudsakliga utmaningar för att säkerställa goda arbetsförhållanden för personliga assistenter och samtidigt trygga assistansanvändarnas självbestämmande. Det handlar om att ge tryggare anställningsvillkor, utveckla arbetsmiljöarbetet och minska osäkerheten om arbetsuppgifter. Utredningen föreslår att staten hanterar dessa utmaningar främst genom att använda kunskaps- och informationsspridning, men bedömer att det i vissa fall även behövs reglering och ekonomiska incitament för att förbättra assistenternas villkor.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor.

Skärholmens stadsdelsnämnd har svarat med ett kontorsyttrande. Älvsjö stadsdelsnämnd har meddelat att man inte har möjlighet att svara på remissen. Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningen har funnit att det finns flera utmaningar med personliga assisters arbetsförhållanden och föreslår ett antal åtgärder. Stadsledningskontoret delar utredningens slutsatser och ställer sig positiv till de förslag som presenteras för att möta dessa utmaningar. Åtgärderna som föreslås bör sammantaget leda till förbättrade arbetsvillkor för assistenter och därmed även till bättre kvalitet för assistansanvändaren, utan att dennes självbestämmande begränsas.

I Stockholms stads budget 2020 finns verksamhetsmålet 1.4 *I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet*. Det är viktigt att insatser anpassas till den enskildes individuella behov, utformas så att de är lättillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget att ändra lagstiftningen så att privata assistentanordnare ansvarar för sin personals sjuklönekostnader och att de därmed får starkare ekonomiska incitament att förebygga sjukdom och arbetsskador hos sina anställda. Det skulle innebära en markering om att arbetsgivaransvaret är detsamma inom assistansbranschen som inom andra branscher. Det är även positivt att den ökade kostnaden som kan uppkomma påverkar de anordnare som brister i sitt ansvarstagande. Konsekvensen för en enskild anordnare varierar beroende på hur väl den sköter sitt arbetsgivaruppdrag.

Utredningen bedömer att förslaget om sjuklöner är kostnadsneutralt för kommuner. Utredningen föreslår att schablonen som staten betalar ut för assistansersättning skulle öka, samtidigt som de allmänna bidragen till kommunen skulle minska. Förslaget innebär dessutom att kommunens administration och utbetalningar av sjuklöner till privata anordnare skulle minska. Stadsledningskontoret anser att det viktigt att följa kommunernas kostnadsutveckling om förslaget genomförs, så att förändringen förblir kostnadsneutral, så som utredningen avser i sitt förslag.

Ett annat verksamhetsmål i Stockholms stads budget är 3.2 *Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna*. Staden strävar efter att stävja bidragsbrott utifrån de verktyg som finns. Med utredningens förslag skulle kravet på kollektivavtalsliknande villkor för assistansanordnare göra det svårare för oseriösa utförare att anordna personlig assistans. Bland annat skulle det bli svårare att utnyttja utländska medborgare som beviljats uppehållstillstånd i Sverige för att arbeta som personliga assistenter.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 april 2020 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på remiss om översyn av yrket personlig assistans (SOU 2020:01).
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Alexandra Mattsson Åkerström (V) och Anna Rantala Bonnier (Fi), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag och tror att de kommer att bidra till bättre arbetsförhållanden inom yrket personlig assistent.

Så som utredningen visar är arbetsförhållandena för personliga assistenter komplicerade på flera olika sätt. Insatsen ska utformas efter assistansanvändarens behov av stöd och där assistansanvändarens rätt till självbestämmande är central. Det är assistansanvändaren som ansvarar för den dagliga arbetsledningen av de personliga assistenterna, men samtidigt har de personliga assistenterna även sin arbetsgivare att förhålla sig till, i de fall inte assistansanvändaren har anställt sina egna personliga assistenter. För att de personliga assistenterna ska känna en trygghet i sin yrkesroll är det viktigt att det är tydligt vilka förväntningar som finns på dem både utifrån de krav som är satta i gällande regelverk samt vilka arbetsuppgifter som ingår i den personliga assistentens uppdrag att utföra. Socialförvaltningen ser därför positivt på förslaget att Socialstyrelsen får som uppdrag att ta fram ett digitalt utbildnings- och kunskapsmaterial om personlig assistans. Eftersom det i praktiken kan finnas svårigheter att möjliggöra den tid som krävs för att de personliga assistenterna ska kunna ta del av det framtagna materialet kan det dock vara bra att exemplifiera tillvägagångssätt för hur assistansanordnarna kan agera kring detta. Ett alternativ kan vara att verksamheterna upprättar processer och rutiner för hanteringen av utbildningsmaterialet som en del i verksamhetens kvalitetsarbete.

Det är bra att assistansanordnarna har ett samlat ansvar för de personliga assistenternas arbetsmiljö, där förebyggande arbete är en viktig komponent som kan bidra till minskning av sjukskrivningar och arbetsskador. Socialförvaltningen i Stockholm ser positivt på förslaget att

lägga över ansvaret för sjuklönekostnader till de privata arbetsgivarna så att de får ett helhetsansvar.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2020 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att de förslag som utredningen tar upp är viktiga och betydelsefulla i det fortsatta arbetet med personlig assistans. Det är av stor vikt att assistenters anställnings- och arbetsförhållanden ses över samt att behovet av kompetensutveckling tillgodoses. En viktig del är att låta de privata arbetsgivarna ansvara för sin personals sjuklönekostnader på samma sätt som i alla andra branscher. Idag är det kommunen som står för sjuklönekostnader hos de privata assistansföretagen. Sedan 2011 krävs tillstånd från IVO för att bedriva personlig assistans. Det är av stor betydelse att uppföljning av de företag som bedriver assistans utvecklas och förbättras för att säkerställa att den personliga assistansen bedrivs med god kvalitet.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2020 följande.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat.

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl. (V) och Monica Lövström m.fl. (S), bilaga 1.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar utredningen ”Översyn av yrket personlig assistent” och ser överlag positivt på de förslag som läggs fram. Det är bra att en ordentlig kartläggning av de personliga assistenternas arbetsvillkor och arbetsmiljö har gjorts, och att förslag på åtgärder för att förbättra deras arbetsförhållanden har tagits fram. Förvaltningen ser exempel på personliga assistenter som har bristfällig arbetsmiljö och arbetsvillkor, låg utbildningsnivå och otydlig arbetsledning. Det förekommer oseriösa företag inom personlig assistans, vilket drabbar både assistenterna och de assistansberättigade.

Ett särskilt angeläget förslag är att ge IVO ett tillsynsuppdrag gällande hur regelverket om egenvård och vård på delegation tillämpas. Såsom beskrivs i utredningen är egenvård inom personlig assistans omfattande och utbrett, och omfattningen av vårdnära arbetsuppgifter har ökat över tid. Mer vård än tidigare utförs i hemmet, till följd av såväl medicinteknisk utveckling som organisatoriska förändringar. Det är inte ovanligt att personliga assistenter utför livsuppehållande åtgärder, och det kan därför få allvarliga konsekvenser om de gör fel. Utredningen pekar på att personliga assistenter har ett långtgående eget ansvar vid egenvård och blir personligt ansvariga om något går fel. Att de har tillräckliga kunskaper för att utföra

dessa uppgifter är alltså av mycket stor vikt både för deras egen skull, och inte minst för assistansanvändarnas säkerhet. Förvaltningen ser därför mycket positivt på detta förslag, liksom på förslaget att ge Socialstyrelsen ett uppdrag att utarbeta ett kunskapsstöd kring dessa frågor, baserat på IVO:s tillsyn.

Den pågående pandemin har visat på vikten av att personliga assistenter har tillräckliga kunskaper om basala hygienrutiner, liksom att assistansanordnarna ska ha uppdaterade riskanalyser och god beredskap för olika händelser som kan inträffa.

Ett annat mycket viktigt förslag som lämnas av utredningen är att låta de privata arbetsgivarna ta över sjuklönekostnaden från kommunerna. Detta skulle, som utredningen beskriver, öka de privata arbetsgivarnas incitament att bedriva ett långsiktigt arbetsmiljöarbete för att förebygga sjukskrivningar och arbetsskador. Förvaltningen delar också utredningens analys att förändringen skulle innebära en markering om att arbetsgivaransvaret är detsamma inom assistansbranschen som inom andra branscher, vilket kan bidra till en positiv utveckling av arbetsvillkoren i branschen. Utredningen visar även att förslaget om sjuklönekostnaderna totalt sett är kostnadsneutralt. Förvaltningen ser därför mycket positivt på förslaget att lägga över ansvaret för sjuklönekostnader till de privata arbetsgivarna, så att de får ett helhetsansvar för de personliga assistenternas arbetsmiljö och det förebyggande arbetet.

Skärholmens stadsdelsförvaltning

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 april 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningens förslag på åtgärder riktar sig främst till staten. Tre av dem bedöms inte ha någon påverkan på kommunal verksamhet alls; att kartlägga hur timbeloppen används, att ställa krav på kollektivavtalsliknande förhållanden för att anordna personlig assistans och att se över om hushållslagen behöver anpassas till dagens förhållanden.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att ta fram ett nationellt utbildnings- och kunskapsmaterial, det är något som även kommunal verksamhet kan använda. Likaså de två förslagen om att kartlägga och ta fram ett kunskapsstöd för vårdnära uppgifter är något som kommunen skulle ha nytta av också tillsammans med alla assistansanordnare i branschen.

Förslaget att låta de privata arbetsgivarna ta över sjuklönekostnaden från kommunerna. Utredningens förslag motsvarar det förslag som lämnades i utredningen "Översyn av insatser enligt LSS (SOU 2018:88). Förslaget innebär att assistansersättningen ska höjas med 1 procent, vilket motsvarar 3 kronor, för att kompensera assistansanordnarna för ökade kostnader. Totalt sett är förslaget kostnadsneutralt för assistansanordnarna i och med att schablonbeloppet föreslås höjas. Förslaget leder också till minskad administration för kommuner och assistansanordnare. Enligt utredningen påverkas inte kommunernas sjuklönekostnader för kommunalt anställda assistenter vars arbete finansieras via den statliga assistansersättningen. Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget som innebär minskad administration för kommunen och ger ett incitament för assistansanordnare att förebygga sjukskrivningar.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Alexandra Mattsson Åkerström (V) och Anna Rantala Bonnier (Fi) enligt följande.

Att vara personlig assistent är ett av de vanligare yrken vi har i Sverige och ett viktigt samt speciellt arbete. Att yrket domineras av kvinnor och unga personer är inget nytt men lyfts nu fram av utredningen, vilket är välkommet. Med många unga och många nya i Sverige i samma yrkesgrupp är det av stor vikt att veta om vilka rättigheter som finns för en anställd för att få så bra villkor och en så bra arbetsmiljö som möjligt, samtidigt som vi måste vara medvetna om att det är ett annorlunda jobb där den som har insatsen är den som i stort utformar sin och därmed assistentens dag och att det är så det behöver vara för att uppfylla lagstiftningens intentioner.

Utredningen tycks se till helheten och vi välkomnar förslagen om ökat arbetsgivaransvar och ett samlat kunskapsstöd för personliga assistenter, något som i nuläget är upp till varje arbetsgivare att tillhandahålla. Vikten av utbildning av assistenter är framförallt en viktig fråga som även Kommunal lyft som viktig framåt. Dessa förslag kombinerat med trygga villkor och en ökad kunskap även hos brukarna, kan mycket väl leda till en bättre assistans för många och en väg bort från dagens stämpling som genomgångsyrke. Ett sådant lyft för yrket kräver dock en höjd schablon och därmed höjda löner vilket vi också ser kommer behövas framöver.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Tina Kratz m.fl. (V) och Monica Lövström m.fl. (S) enligt följande.

Att vara personlig assistent är ett av de vanligare yrken vi har i Sverige och ett viktigt samt speciellt arbete. Att yrket domineras av kvinnor och unga personer är inget nytt men lyfts nu fram av utredningen, vilket är välkommet. Med många unga och många nya i Sverige i samma yrkesgrupp är det av stor vikt att veta om vilka rättigheter som finns för en anställd för att få så bra villkor och en så bra arbetsmiljö som möjligt, samtidigt som vi måste vara medvetna om att det är ett annorlunda jobb där den som har insatsen är den som i stort utformar sin och därmed assistentens dag och att det är så det behöver vara för att uppfylla lagstiftningens intentioner.

Utredningen tycks se till helheten och vi välkomnar förslagen om ökat arbetsgivaransvar och ett samlat kunskapsstöd för personliga assistenter, något som i nuläget är upp till varje arbetsgivare att tillhandahålla. Vikten av utbildning av assistenter är framförallt en viktig fråga som även Kommunal lyft som viktig framåt. Dessa förslag kombinerat med trygga villkor och en ökad kunskap även hos brukarna, kan mycket väl leda till en bättre assistans för många och en väg bort från dagens stämpling som genomgångsyrke. Ett sådant lyft för yrket kräver dock en höjd schablon och därmed höjda löner vilket vi också ser kommer behövas framöver.